

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bernardini Scardaeonii Patauini Presbyteri de Castitate Libri Septem

Scardeone, Bernardino

Venetiis, 1542

Quam anxia sit uita improborum hominum ex redargutione conscientiae,
& quam mendaces sint omnes corporae uoluptates cap. xxix

urn:nbn:de:hbz:466:1-30433

DE MALE PROFITEN. RELIGIO.

poris perniciosissimus. Solet enim in morbis, quibus sepe afficimur, usu uenire, ut quo se quis pelus habeat, eo minus sentiat grauitatem languoris. Ad curandam autem hanc ægritudinem animæ diuturna cōsuetudine iam stupentis, nulla aptiora medicamenta sunt, quàm quæ à salutaribus ipsius salutaris nostri Iesu uulneribus hauriuntur. Ex ea enim meditatione, anima quantum uis languens ac stupida, insurgit aliquando, atque ex eo discit flere peccata sua, pro quibus talia, ac tanta passus est pius, atq; innocentissimus Iesus. Quod si quis adeo duro sit corde, ut nec eo quoq; remedio excitetur, & nullum sensum doloris accipiat, quid ei afferam medicamenti ultra non habeo: Non enim uideo quæ possit esse in tali pectore cōpunctionis spes, aut conuersionis, siue emendationis expectatio. Quare orandus est dominus ut faciat, q; hi alii quando cognito errore suo resipiscant: ac uel fœtentes tandem, tanquam quatruiduanus ille Lazarus resolutis uinculis rediuiui de sepulchro æternæ mortis resurgant.

Quàm anxia sit uita improborum hominum ex redargutione conscientia: & quàm mendaces sint omnes corporeæ uoluptates!

Cap.

XXIX.

HAtenus dictum est de moribus improbis, & nefaria uita quorundam clericorum, deinceps uideatur mihi conducibile fore & huic nostro instituto conueniens ut explicetur latius anxia, & erumnosa uita in continentium: quod certe quicūque sibi sub oculis ponet, uidebit quoquoersum lumina flexerit, offerri sibi densissimam nebulam exurgentium undiq; incommotodorum, magnoq; impetu irruentium ad peruertendam omnem simul & animi, & corporis tranquillitatem: atq; inde aperte, uerèq; unusquisq; cognoscet suas omnes libidines, quibus tantopere inhiat, ærumnas, atq; miserias

esse meras. Nam sic profecto sese habet libido ad hominem, ut ebrietas, uel crapula, quæ nisi post factum absurditatis, & turpitudinis suæ magnitudinem non ostendit. Ebrui enim & si nimium bibat, nullum tunc sentit a uino incommodum, sed uoluptatem, at qui tunc demum sentit, quum digesta crapula sobrius, et sui corporis factus fuerit. Idem uidetur facere ueneris uoluptas, actu quidem ipso delectat: sed ubi præterit mox insurgit ipsamet contra delinquentem, & facta quouis accusatore molestior trahit animum interiori testimonio conuictum ad propriæ conscientiæ iudicium: ubi homo usque adeo perfecte cognoscit errorem suum ut ipsi sibi nil ex eo amplius nisi poenitere, sit reliquum. Quis unquam tam contumeliosus hostis in quenquam fuit, aut quæ usquam immanior carnis uiscina, quam in suos amatores illicitæ eiusmodi uoluptates: quibus illi ipsi uoluptarii planè seruiunt magis quam fruuntur, & tanto miseres sæpe sint, quanto foeliciores uulgo creduntur. Putasne dum eiusmodi libidinibus homines occupantur, ita constanter lætari, ut mortis interea metu, & supplicii expectatione non terreantur, non horrescant futuri iudicii questionem: non gehænnæ incendia contremiscant? Quilibet enim tantum ueretur quantum deliquit, dat poenas quisquis expectat: expectat autem qui cumque meretur. Nunquam sane desunt, quæ malos exagitant poenæ, nec usquam secunda est conscientia impura: at qui eos, aut perpetrati flagitii poenitudo, aut iudiciorum legum uel metus semper exagitat et ob oculos ipsorum, & peccatum, & ultio futura peccati presens semper oberrat. Vnde propheta. Peccatum, inquit, meum contra me est semper. Et enim quoties iniquus de alterius iniuria Psal. 50 qui supplicio cogitat, toties cum graui horrore impendentium suppliciorum suorum cogitur reminisci. Nocens (ut ait Seneca) habet aliquando lætandi fortunam, sed nunquam fiduciam. Ita profecto natura constitutum est, ut tanta scelera esse non possint, nec unquam transeant impu-

AD MALE PROFITEN, RELIGIO.

nita: qñ uel ipsa neq̃tia p̃œna sui sit, & grauis ultio peccati
sit, peccasse. Et. n. nihilo fere tristiora sũt torm̃eta carnificũ
q̃ ipsa asidua formido, & horribilis expectatio imminẽ
tium tormentorum. Tot namq; crucibus, quot crim̃inibus
distrahuntur iniqui immo quo maior uis est animi, quã
corporis, eo atrociora sunt supplicia, quã itroforũ debet
chantur in m̃ete: quã quã exterius sentiuntur in corpo
re. Potest quidem impunitũ ex humanis iudiciis aliquid
crimen esse et cuiuspiam sceleris cessisse uideri, sed re ue
ra non cessit: quim̃ in ipso scelere suppliciu sit ipsum pec
se scelus, nullumq; repiatur grauius tormentum, q̃ latens,
& internum uulnus conscientia: nullumq; seuerius iudici
um, q̃ p̃prium: & quo uere sibi quisq; e reus. Neq; est,
aliud censendu esse illas ultrices furias, quibus terreri im
pios poetã fabulantur, q̃ sua cuiq; scelera, libidines, frau
des, flagitia, & omnes eiusmodi tabificas mentis perturb
ationes: quã improborũ corda, ceu Tici lecur audivisti
mi uultures asidue crudeliterq; dilacerant: et quã eorũ
ceruicibus molestiores, grauiorẽsq; Sisyphi saxo, semper
impendent.

Nam diri conscia facti.

Mens habet attonitos, & surdo uerbere cãdit.
Ut ait iuuenalis Aquinus Verum. n. uero sicut nihil est
improbis cõscientia facinoris molestius, sic bonis, nihil be
ne actã uitã, & bene impensi laboris recordatione suau
us. Magna p̃fecto res est ac pene diuina tranquillitas m̃i
da, purãq; conscientia: quippe quã tanq; optima, & per
petua nostrã uitã comes, & letum, & iucundum animũ
semper habet, Vita. n. (ut ait Plato) eadem & iustissima,
et iucundissima est: nullaq; potes res esse bona, quin eadẽ
dem sit, et iucunda, sed redeamus ad conscientia impiorũ
rum, Est. n. flagitiosus quilibet sicut qui uinctus tenetur
in carcere: de suis cito criminibus p̃œnas daturus: qui in
terim etiam si delitiis omnibus uitã affluat, longe tamen
tristiorẽ uitã agit, ob impendentis expectationem in

dicti, quàm qui rerum omnium egenus, per omnes angu-
 stias duriter: extra tamen expectationem necis suam in-
 terim uitã agat. Trepidatio siquidem assidua supplicii, in-
 famiæ, et dedecoris, ut mala, et turpis est, ita grauis, et sem-
 per anxia. Quam ob rem si boni ratiocinatores munda-
 narum uoluptatum fuerimus: et de ratione dati, et accep-
 ti adducere, et deducere recte calculũ uelimus aperte co-
 gnoscemus, quæ ex utraq; parte uel boni, uel mali sum-
 ma sit. Sed quoniam pauci uoluptate illam animi puram
 sinceramq; degustant, ideo ad corporeas uoluptates
 pronius faciliusq; rapiuntur, non tam, q̄ optabiliores
 sint natura, quàm q̄ sic esse falsa opinione credantur: ceu
 in pueris solet euenire, quibus ea tantum uidentur bona,
 quæ eorum moribus arrident, et quæ illorum adolescen-
 tiæ ætatiq; conueniunt: sed ea ipsa postea, ubi sunt gran-
 diores effecti, rei ueritate cognita, damnantur. Vnde
 Apostolus ait: Dum essem paruulus cogitabam ut paru-
 uulus sapiebam ut paruulus, loquebar ut paruulus: ubi
 ait factus sum uir, euacuaui quæ erant paruuli. At qui uer-
 ro ea tantũ sunt iudicanda esse uera bona, quæ solida,
 firma, ac perpetua manent, et quæ à sapientibus in uirtute
 animi, et non in corporis uoluptate constituuntur. Quod
 autem tam multi aberrant uero nihil mirum: quum ita
 sit fere hominum ingenium, ut recta laudent, et semper
 peiora sectentur. Id ipsum autem uidemus contin-
 gere etiam ægrotis: qui: quæcunque profunt respue-
 re consueuerunt, et appetere pro his, quæ noceant: q̄ ea
 in præsentem plus illis, et gratiæ et uoluptatis habere uide-
 antur, nihil interim quid in his rebus sit commodi uel
 incommodi discernentes. Hinc Epicuri disciplina (ut
 asserit Firmianus Lactantius) multo celebrior semper est
 habita, quàm cæterorum: non q̄ uerius aliquid afferret,
 sed q̄ multos ad eã populare nomẽ uoluptatis attrahe-
 ret. Verũtamen (quicquid multifaciant) unica certe for-
 licitas hominis est, hilaritas castæ, puræq; conscientiæ.

1 Cor. 13

DE MALE PROFITEN. RELIGIO,

cum despicientia rerum externarum, atq; fragilitum, et in
contemptione uoluptatum. Sed nequaquam huius for-
licitatis dulcedine capiuntur, qui ex uitio male affecti pal-
lati, nihil nisi carnem sapiunt. Sicut enim uidemus eueni-
re iis, qui uitio aegritudinis tanto plerumq; gustus stupore
afficiuntur, ut nullam sentiant suauitatem ciborum, & dul-
cia sibi uideantur amara: ita & libidinosis & improbis
euenit: quibus nullus omnino ueri gaudii, & uera uolup-
tatis est gustus. Non ergo quod alicui nostrum uel ama-
rum uel dulce sapit, est protinus aut amarum, aut dulce
censendum, sed id quod tantum sano palato sapit. Idem
iudicium de reliquis sensibus corporis habendum est:
qui non imperfectione rei q; opinionis falsitate, et sensu
um uitio falluntur. Itaq; si recte sapias, purga aures, purga
oculos, purga palatum, & quod magis necesse est purga
cor tuum: & dulcescent hæc protinus tibi, quæ nunc aere
scunt: & sonabit melos, quod uitio aurium fragor appa-
ret, & quod atrum, atq; obscurum uidetur, ut aurum geni-
mæq; fulgebunt. Minus autem mirum est si plurimis uo-
luptas corporis dulce sapiat: quoniam est sicuti uenientia
quod nisi conspersum dulcedine, & conditum suauis si-
mo obstruxæ calamitatis sapore non hauritur: nec eius pe-
nicies non nisi epota grassatur: ut tunc demum letalis sui-
cus pro certo sciatur, quum ei mederi quis nequeat, nec
euomi illa amplius possit. Et enim sic est natura compa-
ratum, ut sicut amaritudo permixta est uirtutibus, ita quo-
que uoluptas permixta sit uitiiis: quo fit, ut illa offensi, &
his delinuti: stulti mortales, mala pro bonis sæpius ample-
ctantur, falsis iudiciis, & rerum specie decepti. Quomodo
autem improbi falsa opinione ab ipsa uoluptate falli-
tur, & non boni, Plato in Philebo de amicis, & inimicis
Dei egregie disceptauit: sed multo enucleatius, atq; ex-
pressius fidelissimus eius interpret Marcellus Ficinus in ep-
istolis suis. Bonus inquit uir à Platone censetur qui in se
quidem temperatus, ad Deum autem pius est, ad homi-
nes uero

Et. 103

nes uero iustus. Animus. n. elusmodi propter similitudine
 ne Deo præ cæteris est amicus: malus aut per dissimilitu
 dinem inimicus. Itaq; quæ Deus, & moueat intrinsecus,
 & ubiq; prouideat, nimirum opiniones, & imaginatio
 nes, spesq; bonorum uirorum ueræ frequenter euas
 dunt, malorum itidem falsæ. Hi nãq; tanquam sibi ipsis
 mendaces, sicut frequenter opinione falluntur, ita falsa
 sapius oblectameta cõsingunt, ac recipiunt pro ueris: quæ
 tamen ea similia sint falsis gaudiis egrotantium, somnian
 tiu, & insanor. Hec ille profecto elegatissime. Quid est
 ergo & tantopere respiciamus ad has falsas, uoluptates,
 pecudibus dignas magis quã hominis excellẽtia? Quid
 eis tam facile quicquam credimus? Infidæ sunt, breues, in
 stabiles, fluxæ fucata, uana, fallaces, & quæ anxias semp
 curas, & innumeras undiq; sollicitudines post se trahant:
 afferentes semper, quo quomodo hauriantur, magnum
 rei, samãq; dispendium. Ea est. n. omnium uoluptatum
 natura, ut quum ipsæ cito, & momento ferme temporis
 euolent, longã tamen perniciem quampiam post se sem
 per derelinquant. Neq; id tantum uoluptatibus solet eue
 nire: sed & cæteris rebus humanis, quibus cito aut ma
 gna mutatio, aut certus imminet interitus. Ecce qui nup
 per infantes, pueriq; fueramus, ilico adolescentes sumus
 mox iuuenes repente senes, subinde decrepiti: et que mu
 tatio omnium maxima est, una sæpe hora miseri mortae
 les prospero aliquo successu lætamur, altera sepulti uer
 mibus destinamur. Inuigilandum est ergo, ac studiosis
 sime cauendum, ne tam perniciosas uoluptatũ no
 strarum pendamus aliquando: ut pro breui gaudio in
 profundo baratro æternis supplicis destinemur.

DD